

Daniel Kruse och Helena Månsson
Enheten för befolkning och levnadsförhållanden

Möte i användarrådet för levnadsförhållanden och jämsköldhet 16 maj 2025

Närvarande

Björn Halleröd (ordförande), Göteborgs universitet
Anton Bjuggren Andersson, SOFI
Pernilla Börjesson, Myndigheten för delaktighet
Jonas Ericson, Arbetsmarknadsdepartementet
Stefan Granbom, Pensionsmyndigheten
Magnus Granlund, Riksdagens utredningstjänst
Carin Gräås, Konsumentverket
Charlotte Limé, Försäkringskassan
Nasser Nuru Mahmud, Folkhälsomyndigheten
Mattias Ossowicki, Socialdepartementet
Jens Sandahl, Jämsköldhetsmyndigheten
Patric Tirmén, Finansdepartementet
Tharshini Thangavelu, Socialstyrelsen (deltar digitalt)

Från SCB

Marie Lidéus, enhetschef Befolkning och levnadsförhållanden
Sara Frankl, sektionschef Samordning och tvärområden
Thomas Helgeson, sektionschef Levnadsförhållanden och demokrati
Henrik von Hofsten, sektionschef Hushållens ekonomi

Marcus Vingren (digitalt), presentation punkt 7
Charlotte Samuelsson, presentation punkt 7
Johan Lindberg (digitalt), presentation punkt 8

Daniel Kruse, sekreterare
Helena Månsson, sekreterare

Frånvarande

Jesper Roine, Handelshögskolan i Stockholm
Johanna Woltjer, Sveriges Kommuner och Regioner

1. Mötet öppnas och godkännande av dagordning

Björn Halleröd

Ordföranden hälsade alla välkomna till mötet. Inga synpunkter på dagordningen.

2. Längre presentationsrunda

Samtliga

Ordförande **Björn Halleröd, Göteborgs universitet** inledde med att berätta om sin bakgrund där bland annat arbetet med MONA (MONA är en digital plattform som tillgängliggör mikrodatabaser för forskning). Björn har använt data från ULF (undersökningarna av levnadsförhållanden) i sin forskning, bland annat om äldres levnadsförhållanden. Björn har varit huvudsekreterare i rådet för forskningsinfrastruktur på Vetenskapsrådet (med ansvar för bl a MONA-kontrakten), och är professor i sociologi vid Göteborgs universitet.

Nasser Nuru Mahmud, Folkhälsomyndigheten. Nasser är enhetschef på enheten data och register, med ansvar för in- och utdata och myndighetens officiella statistik. Det förekommer mycket samarbete med SCB, och Folkhälsomyndigheten är även beställare av mikrodatabaser och aggregerade data. Nasser sitter sin tredje mandatperiod i detta användarråd.

Charlotte Limé, Försäkringskassan. Charlotte arbetar med officiell statistik om bland annat merkostnadsersättning och omvårdnadsbidrag, och bland annat ansvarar för individdata och forskarbeställningar. Hon har mycket kontakt med SCB och levererar data, bland annat till FASIT-modellen.

Magnus Granlund, Riksdagens utredningstjänst (RUT). Magnus arbetar på sektionen för ekonomisk analys. RUT är en del av riksdagsförvaltningen, verksamheten är helt uppdragstyrd, med uppgift att ta fram sakligt och opartiskt faktaunderlag åt beställarna (ledamöter och partier). Många frågor som Magnus hanterar rör hushållens ekonomi – olika mått på inkomstjämlighet, FASIT-modellen mm. RUT arbetar mycket med inkomststatistik men också andra undersökningar som Hushållens utgifter (HUT).

Henrik von Hofsten, sektionschef Hushållens ekonomi, SCB. Sektionen ansvarar bland annat för inkomststatistik, utgiftsstatistik och FASIT-modellen, och sitter i Örebro.

Carin Gräas, Konsumentverket. Carin arbetar på enheten för analysstöd med bland annat att beräkna hushållskostnader. Förra året

kostnader för media, mediautrustning och hygien, i år tittar de specifikt på livsmedel – kostnader för en veckomeny utifrån Livsmedelsverkets nya kostråd. De tittar också på telefonförsäljning och telefonkontakt – att färre svarar på okända telefonnummer, och har även fört diskussioner med SCB om hur detta kan påverka svar på undersökningar med insamling via telefonintervjuer.

Mattias Ossowicki, Socialdepartementet. Mattias arbetar inom analysfunktionen som servar politisk ledning och sakenheter. Analysfunktionen jobbar inom många områden såsom hälso- och sjukvård och socialförsäkringssystemen. Enheten arbetar mycket med ekonomiska konsekvensberäkningar av reformer. Departementet använder FASIT, jobbar i MONA med flera av SCB:s undersökningar och registermiljö (LISA, STATIV, ULF). Beställer en del mikrodata SCB, som kopplas ihop med data från t.ex. Försäkringskassan eller Socialstyrelsen. Mattias har även arbetat i olika utredningar, senast tandvårdsutredningen.

Pernilla Börjesson, Myndigheten för delaktighet. Pernilla är chef för avdelningen för utredning, som bland annat arbetar med uppföljning av funktionshinderpolitiken. De tar fram rapporter som bland annat Socialdepartementet är användare av, använder mycket data från SCB. Följer också upp arbetet med funktionshinderspolitik hos kommuner, regioner och statliga myndigheter. MFD har en undersökningspanel med ett urval av cirka 2500 personer med funktionsnedsättning, och håller på att utveckla en panel med personer med kognitiv funktionsnedsättning. Arbeta med att ta fram enkäter med bildstöd pågår.

Jens Sandahl, Jämställdhetsmyndigheten. Genom åren har det hänt en hel del på myndigheten, som nu växer och får fler uppdrag, bl a kommer Nationellt center mot hedersrelaterat våld och förtryck övergå till Jämställdhetsmyndigheten (från Länsstyrelsen i Östergötland). Jens är chef för enheten för analys och uppföljning, där man arbetar med uppföljning av de sex jämställdhetspolitiska delmålen. Myndigheten är en stor sekundäranvändare av data, bland annat mycket data från SCB men även andra typer av källor, och har en egen mikrodatabas i MONA-miljön (data om bostadsbidrag). Myndigheten har en egen undersökning, Jämställdhetsundersökningen (JämU), där SCB har genomfört datainsamlingen. Man har också gjort pilotstudier med SCB som metodstöd, och har mycket kontakt med gruppen på SCB som arbetar med jämställdhetsstatistik.

Patric Tirmén, Finansdepartementet. Patric arbetar på enheten för ekonomisk politik och fördelning, med bland annat fördelningsanalys, arbetsmarknad och makronivå. Man gör utredningar, bereder underlag till den politiska ledningen, och gör prognoser för den ekonomiska politiken. Jobbar också mot andra avdelningar inom departementet som

t.ex. skatteavdelningen. Enheten är en stor användare av SCB-statistik, man gör beräkningar i framförallt MONA-miljön, i FASIT och vissa andra register.

Stefan Granbom, Pensionsmyndigheten. Stefan arbetar främst med prognoser och rapporter, om exempelvis låg ekonomisk standard. Där använder han främst inkomststatistik, statistik om bostadsutgifter men också FASIT. Nu är fokus rapporter om höjda pensionsåldrar.

Marie Lideus, enhetschef Befolkning och levnadsförhållanden, SCB. Ansvarar för tre användarråd, utöver detta även rådet för befolkning, demokrati och integration samt rådet för demokratistatistik. Enheten för befolkning och levnadsförhållanden omfattar breda ämnesområden och publicerar hushålls- och individbaserad officiell statistik. Vi har en del regeringsuppdrag och även andra uppdrag som rör t ex FASIT.

Anton Bjuggren Andersson, Institutet för social forskning (SOFI). Anton är forskare i sociologi och arbetar i gruppen som ansvarar för Levnadsnivåundersökningarna (LNU). Man använder av registerbaserad statistik genom MONA-miljön men beställer också undersökningar och annan mikrodata, och anlitar även SCB för datainsamling.

Jonas Ericson, Arbetsmarknadsdepartementet. Jonas arbetar inom analysfunktionen, med bland annat arbetsmarknad, mänskliga rättigheter, jämställdhet och integration. Man gör mycket analyser och servar den politiska ledningen, och har mycket internationella uppdrag, bl a som rör OECD. Man använder mycket SCB-data och även statistikdatabasen i princip dagligen. Intensivt arbete under våren med att fram underlag till budgetpropositionen. Har tillgång till mikrodata via MONA, AKU och även STATIV, LISA och lönestrukturstatistiken.

Sara Frankl, sektionschef Samordning och tvärområden, SCB. Sektionen ansvarar för tvärområden (som spänner över flera ämnesområden) som integration, jämställdhet, funktionsnedsättning och statistik om barn. Ansvarar för samordning av bl a Agenda 2030. Sektionen samlar inte in egen statistik, utan använder statistik som tas fram av andra sektioner och enheter på SCB, och av andra myndigheter.

Thomas Helgeson, sektionschef Levnadsförhållanden och demokrati, SCB. Sektionen arbetar framförallt med individundersökningar: Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF), Barn-ULF, Befolkningens IT-användning (BITA). Vi har också demokratistatistik (t ex valresultat och valdeltagande som numera är totalräknad statistik), samt partisympatiundersökningarna.

Tharshini Thangavelu, Socialstyrelsen. Tharshini är nationalekonom, arbetar med hälsoekonomiska analyser och konsekvensanalyser, ibland i samarbete med epidemiologer. Man jobbar

mycket med Socialstyrelsens egna data men också data från SCB och Försäkringskassan.

Daniel Kruse, sekreterare i användarrådet. Till vardags jobbar han på sektionen Hushållens ekonomi, SCB. Där arbetar han med inkomststatistik och FASIT. Har tidigare arbetat med bland annat Hushållens utgifter (HUT) och integrationsstatistik.

Helena Månsson, sekreterare i användarrådet och utredare på sektionen levnadsförhållanden och demokrati. Arbetar med boende och ekonomi i ULF, samt en del med BITA.

3. Information om användarrådet

Marie Lideus

Under denna punkt informerade Marie om användarrådets syfte.

Ur användarrådets instruktion:

- Användarråden har en rådgivande funktion och ska företräda användare av den anslagsfinansierade statistiken som SCB ansvarar för inom respektive ämnesområde.
- Då avses både det allmäninformativa behovet av statistik och mer specifika behov hos olika användare.
- De ämnesstatistiska användarråden ska behandla frågor rörande behov av ny statistik, utveckling och förändring av befintlig statistik, kvalitetsfrågor samt prioriteringar och omprioriteringar inför kommande budgetår och ges möjlighet att följa upp såväl planer som föregående års verksamhet inom ämnesområdet.
- Råden ska årligen lämna en verksamhetsrapport till SCB.
- Rådets ordförande och ledamöter beslutas av GD på förslag av berörda avdelnings- och enhetschefer och förordnas på tre år.
- Användarråden ska ha minst två sammanträden per år.
- De fastställda mötesanteckningarna skickas till ledamöterna samt publiceras på SCB:s webbplats. SCB svarar för sekreterarfunktionen i samtliga användarråd.
- Användarråden får vid behov bjuda in experter.
- Användarråden kan även beakta statistikfrågor som är gemensamma och rör flera råd samt ha gemensamma möten.

Marie kommenterade att en stor behållning med användarrådets möten är diskussionerna, att ledamöter ställer frågor, ger input och framför önskemål. Ledamöterna har en rådgivande funktion i olika frågor, t ex hur SCB väljer att publicera och tillgängliggöra statistiken, vad man väljer att redovisa och analysera.

I SCB:s uppdrag ligger att ha ett brett perspektiv: statistiken som publiceras ska användas av många och passa både allmänheten och

avancerade användare. Vi har nytta av ledamöternas kompetens som användare av statistiken – behöver den förklaras, beskrivas bättre och mer?

Behov av ny statistik kan lyftas – finns det något vi inte lyckas beskriva, finns det blanka fläckar på kartan? Sådant ledamöterna saknar eller inte hittar. Det kan handla om utveckling eller vidareutveckling av statistik, nya möjligheter med nya registerdata som kan användas, eller förändring av befintlig statistik.

SCB är i hög grad styrda av EU och EU-förordningar, men behöver också tillgodose nationella behov. Ledamöternas roll är att representera användare av anslagsfinansierade statistiken inom respektive ämnesområden.

Vi ska enligt instruktion prata om prioriteringar och behov av omprioriteringar inför budgetår. Det kan dock vara svårt att lyfta den typen av frågor då de ibland hamnar lite ”dåligt” i vår egen process tidsmässigt. Vi försöker ändå i så god tid vi kan lyfta upp frågor som vi behöver input på, för att få med användarrådets inspel i processen.

Exempel på punkter från på användarrådets tidigare möten:

- Inflationsjustering av kapitalvinster i inkomststatistiken
- Underrapportering av inkomster för företagare och påverkan på inkomststatistiken
- Utvärdering av kvaliteten i jämställdhetsstatistiken (ASPIRE)
- Användning av månadsdata i statistiken (AGI)
- Regeringsuppdrag om funktionsnedsättning
- Boende för barn med särlevande föräldrar
- Röjandekontroll i statistiken
- Fattigdomsmätningar
- Därför är ojämlikheten viktig (J Roine)
- Utredning om bouppteckningar i förmögenhetsstatistik
- Jämställdhetsstatistik i förändring

Lista: [Användarråd vid SCB](#)

Kommentarer och frågor

Björn ställde en fråga om organisationen av användarrådet och varför uppdelningen ser ut som den gör.

Svar: SCB ser inför varje ny mandatperiod över användarråden och har kommit fram till denna indelning. Det finns andra råd som tangerar vårt som t.ex. användarrådet för befolkning och integration. Ett gemensamt möte kan bli aktuellt någon gång under mandatperioden.

4. Aktuellt från SCB

Marie Lideus, Sara Frankl, Thomas Helgeson och Henrik von Hofsten

Befolkning och levnadsförhållanden, samt SCB info (Marie Lidéus)

Marie informerade om att SCB har fått en ny generaldirektör från 1 april, Eva-Lo Ighe.

Under våren har en reviderad version av demografiska statistikområden (DeSO) och Regionala statistikområden (REGSO) tagits fram. Mer info finns på SCB:s hemsida [DeSO – Demografiska statistikområden](#).

SCB:s årliga statistikdag kommer att arrangeras 20 oktober i Stockholm, mer information kommer att skickas ut.

SCB kommer ändra format i våra publiceringar där pdf-formatet lämnas och ersätts av ett webbformat, vilket förbättrar tillgängligheten. Bland annat har lathunden [På tal om kvinnor och män](#) redan publicerats i det nya formatet.

Fråga: hur är det tänkt med hänvisningar till rapporterna när rapporterna ligger i det nya formatet? Många forskningsrapporter hänvisar till SCB-rapporter. Kommer webbformatet ligga kvar på samma sätt som pdf vilket är viktigt i forskningsrapporterna?

Svar: Tanken är att det ska ligga kvar men Marie ska ta frågan vidare. Det är en viktig fråga, publikationerna behöver finnas kvar för källhänvisningar även om 30 år.

Samordning och tvärområden (Sara Frankl)

Sara presenterade sin sektion Samordning och tvärområden. Vid SCB:s senaste omorganisation samlades tvärområdena på ett ställe i stället för att vara utspridda över organisationen. Tvärområdena som är aktuella för detta användarråd är jämställdhet, barn och personer med funktionsnedsättning. Sektionen jobbar mycket med regeringsuppdrag. Mycket analysarbete förekommer också.

Sektionen ansvarar alltså för jämställdhetsstatistiken, t.ex. fickboken "På tal om kvinnor och män", som ges ut vartannat år (nästa gång 2026) på svenska och engelska. Sektionen arbetar också med uppföljning av Statistikförordningens 14§ om könsuppdelning av statistiken. På uppdrag genomförs också en kvantitativ uppföljning av jämställdhetsintegregering i Regeringskansliet, och sektionen arbetar också med uppföljning av jämställdhetspolitiska mål.

Sektionen har också löpande samverkan med Jämställdhetsmyndigheten.

Sektionen ansvarar för barnstatistik, och där använder man sig av registerbaserad statistik men hämtar också uppgifter från

urvalsundersökningar som finns på SCB, som t.ex. barn-ULF. Flera rapporter och analyser har skrivits baserat på barnstatistik, bland annat en rapport om [Levnadsförhållanden för barn med funktionsnedsättning](#).

Inom området statistik om personer med funktionsnedsättning arbetar sektionen med ett nytt regeringsuppdrag som löper över tre år (2025–2027). Uppdraget handlar mycket om utveckling av registervariabeln PIF (PIF är ett registerbaserat mått för att identifiera personer som har beviljats insatser relaterade till funktionsnedsättning), och kan komma att tas upp på detta användarråd längre fram.

Hushållens ekonomi (Henrik von Hofsten)

Henrik berättade att en ny publicering om Boendeutgifterna (BUT) kommer publiceras 27 maj. Datainsamlingen av BUT har löpt på bra.

På sektionen finns också Hushållens utgifter (HUT) som ska samla in hushållens alla utgifter. Undersökningen har en kombinerad insamling vilket betyder att webbinsamling eller telefonintervjuer används. Senaste undersökningen är från 2021 och nästa undersökning är 2026.

Statistik över Inkomster och skatter finns på sektionen och är helt registerbaserad och heltäckande. Statistiken är årsstatistik men för tillfället är statistik över månadsinkomster under utveckling.

Sektionen ansvarar också över Statistik om helårspersoner som försörjs med sociala ersättningar och bidrag, Kommunalskatter, Tidsundersökningen och FASIT.

Sektionen ansvarade också för ett Regeringsuppdrag om att utöka FASIT med uppgifter om hushållens skulder och vissa likvida tillgångar.

Henrik berättade lite kort om detta uppdrag och resultatet finns publicerat på SCB:s hemsida: [Förslag på utökning av FASIT](#)

Gällande detta regeringsuppdrag så är statusen att SCB:s har lämnat sin rapport till regeringen, den bereds nu på Regeringskansliet och SCB avvaktar svar.

Levnadsförhållanden och demokrati (Thomas Helgeson)

Sektionen levnadsförhållanden och demokrati ansvarar för statistik avseende levnadsförhållanden genom Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF) och Undersökningarna av barns levnadsförhållanden (Barn-ULF).

Sektionen ansvarar också för officiell statistik inom demokratiområdet. Statistiken omfattar valresultat, valdeltagande, väljarbeteende, statistik om nominerade och valda samt partisympatiundersökningarna (PSU).

Undersökningen Befolkningens it-användning (BITA) som beskriver användningen av och tillgång till informationsteknik bland privatpersoner ingår sedan 1 januari 2025 i statistikområdet Forskning och det digitala samhället.

Från och med 2023 har barn-ULF en ny design, med bättre precision i skattningarna pga ett större urval än tidigare, och insamling via webb. Numera ingår barn i åldern 12–18 år. Insamlingen till barn-ULF görs vart tredje år vilket innebär att nästa undersökning är 2026.

Tre rapporter som baseras på resultat från barn-ULF har publicerats sedan det senaste användarrådet i höstas:

[Barns trygghet 2023](#); [Barns boende 2023 – Barn som bor hos båda föräldrarna, ena föräldern eller växelvis](#); och [Barns skärmtid 2023](#)

Under 2025 görs en metodstudie om representativitet, partiellt bortfall och hur vi kan hantera ett eventuellt ökat bortfall i barn-ULF framöver. Vi ser också över innehåll och formulär för att se om något saknas, och vi kommer att återkomma för konsultation angående dessa frågor. Bland annat tittar vi på definitionen av funktionsnedsättning hos barn.

Undersökningarna av levnadsförhållanden är sedan 2021 helt integrerad med den EU-reglerade undersökningen Statistics on Income and Living Conditions (SILC). Kombinerad datainsamling med webb och telefonintervjuer sedan 2022. För närvarande pågår arbete med insamling för 2025 med leverans till Eurostat vid årsskiftet. Sedan publicerar vi så snart det går efter nyår. Målet är en successiv uppsnabbning av dataproduktionen för att tidigare lägga publiceringarna.

Förberedelserna inför 2026 års undersökning är i gång, och ULF kommer också vara med i SCB:s kvalitetsutvärdering, ASPIRE.

Kommentarer och frågor

Kommentar: Björn tog upp frågan om hur bortfall och svarsfrekvenser hanteras. Finns det något samarbete med forskare gällande detta? Björn nämnde att [Comparative Research Center Sweden \(CORS\)](#), som ansvarar för flera internationella och nationella surveyprogram också studerar svarsfrekvenserna och att Umeå universitet koordinerar detta arbete i Sverige.

Svar: SCB tar del av erfarenheter från andra undersökningar.

Kommentar: Det kan vara intressant att bjuda in någon från denna grupp till ett användarråd framöver, t ex CORS föreståndare Mikael Hjerm (Umeå universitet).

5. Ledamöternas förväntningar och önskemål inför kommande möten

Diskussion i mindre grupper

Marie inledde denna punkt och ledamöterna delades in i tre diskussionsgrupper. Syftet med diskussionen var att diskutera förväntningarna på användarrådet och bidra med förslag och önskemål på innehåll på kommande möten.

6. Återsamling och redovisning av diskussionerna i föregående punkt

Samtliga

Grupp 1 – önskemål och förväntningar

Man vill gärna få (mer) information från SCB om vad som är på gång: görs omläggningar av statistiken, fördjupningar eller specialstudier? Specifika metodfrågor som kan dyka upp är också intressant, liksom pågående utvecklingsarbete – hur går det t ex med månadsstatistiken om inkomster?

Det är också intressant hur SCB:s statistik används på andra myndigheter på t.ex. Konsumentverket, Försäkringskassan, RUT. Även vad som är på gång på andra myndigheter – finns ny statistik, metodutveckling inom ämnesområdet? Kommer det nya datakällor? EHDS (European Health Data Space) nämndes som ett exempel. Det kan också vara bra att påminna om det som finns, och hur man använder det.

Grupp 2 – önskemål och förväntningar

Mycket är bra och det bör man hålla fast vid: blandningen med diskussioner, informationspunkter och fördjupning, samt möjligheten att nätverka vid gemensam lunch – att hinna prata ”dagordningslöst”. Håll fast vid nuvarande upplägg och struktur. Det är bra att ledamöterna får material i förväg för att kunna läsa på och komma med inspel.

Utvecklingsmöjligheter: det skulle behövas mer tid och utrymme för att ställa frågor och reflektera, och för fördjupning. Gruppen önskar mer information om metodutveckling och utvecklingsarbete på SCB – både som ren information och för att ge ledamöterna möjlighet att komma med inspel.

Det vore bra att ibland ha möte tillsammans med andra användarråd, kanske vid vart tredje tillfälle. Rådet för Befolkning, demografi och integration vore t ex intressant. En del av mötet skulle kunna vara gemensamt och den andra delen separat. Man vill gärna veta mer om området integration, och även funktionsnedsättning – mycket är på gång inom det området hos SCB och även hos t ex Folkhälsomyndigheten och Myndigheten för delaktighet.

Gruppen uppmanade också SCB att nyttja användarrådets kollektiva klokskap redan under själva arbetet med utveckling. Använd ledamöternas kunskap och synpunkter i ett tidigt stadium – ju tidigare i processer desto bättre.

Instämmer med grupp 1 om att det är bra att få information om vad som är på gång på de myndigheter som ingår i användarrådet – och hur dessa använder SCB:s statistik.

Grupp 3 – önskemål och förväntningar

Gruppen ser gärna mer metodfrågor i användarrådet, gärna fördjupning kring enkätundersökningar, svarsfrekvenser, hur samlas data in – styrkor och begränsningar. Hur kan data och statistik användas på ett tillförlitligt sätt? Även kopplingen till registerdata – hur kan det användas och utvecklas?

Angående eftersläpning i statistiken: på Regeringskansliet vill politiker ha så aktuella uppgifter som möjligt, detta behov är ibland svårt att möta. Intressant att höra mer om hur SCB arbetar för att snabba upp produktionen, även kopplat till nya data och exempelvis publicering av månadsvis inkomststatistik.

Kommentarer och frågor

Björn: SCB vill fånga upp marginella grupper, som inte befinner sig i centrum, där är dessa frågor ännu knepigare. Hur får man ett representativt urval och hur når man dessa grupper? Exempelvis personer med funktionsnedsättning – vilka kan man nå med den här typen av undersökningar? Hur kan registerdata användas för att förstå bättre? I framtiden måste det kanske bli tydligare när man presenterar data, vilka begränsningarna är.

Carin Gräas: apropå Konsumentverkets undersökning om telefonförsäljning som gjordes genom webbpanel. Då vet man att äldre, personer med utländsk bakgrund, personer med kognitiv funktionsnedsättning är underrepresenterade i webbpaneler – då gjordes specifika undersökningar i just dessa grupper. Detta är mycket intressanta frågor – hur kan vi jobba metodmässigt för att täcka in dessa grupper? Just när det gäller telefonförsäljning har vi också sett i tidigare undersökningar att dessa målgrupper är sårbara som konsument.

Marie: angående grupper som är svåra att nå – detta är något man måste jobba med. Vi måste prata om vad vi inte ser.

Marie avslutade med att tacka för alla förslag och relevanta inspel – alla ledamöter är välkomna att löpande lämna synpunkter, lyfta saker man vill diskutera och föreslå presentationer.

7. HBS 2026 (Household budget survey) och SILC (Income and living conditions) 2026 och framåt

Marcus Vingren och Charlotte Samuelsson, SCB

Marcus Vingren gästade användarrådet och berättade om urvalsundersökningen Hushållens utgifter (HUT). På engelska heter undersökningen Household Budget Survey (HBS).

HUT:ens syftet är att presentera statistik över olika hushållsgrupper och hur de fördelar sina utgifter. Undersökningen görs i många länder och är oftast input till nationalräkenskaperna.

Oftast bygger undersökningen i de olika länderna på dagboksföring, vilket betyder att hushållen ska under en period fylla i en dagbok (även kallad kassabok) över alla sina utgifter. Undersökningen har varit ”tung” att delta i pga att det är hela hushållets utgifter som ska samlas in under en aktuell period.

I Sverige har vi sedan några år tillbaka ett nytt upplägg. Det nya upplägget bygger på att inget hushåll lämnar alla utgifter utan undersökningen är uppdelad i tre delar. Varje del tar ungefär 20 minuter att svara på vilket minskar uppgiftslämnarbördan rejält mot tidigare insamlingsmetod.

De tre delarna är boendeutgifter (BUT), Livsmedel (LUT) och övrigt (DUT). Uppgifterna lämnas in via webenkät eller telefonintervju. Den nya metoden har fungerat betydligt bättre än den gamla undersökningsmetoden.

Från och med 2026 är undersökningen EU-reglerad. Det innebär att undersökningen kommer genomföras 2026, 2030 och sen var femte år. Regleringen innebär också att det finns krav på urvalsstorlekar, variabler och definitioner.

Regleringen gör att uppgiftslämnarbördan kommer öka vilket gör att svarsfrekvensen förväntas sjunka. Det blir också ökade kostnader för SCB. Positivt med regleringen är att vi får mera information och bakgrund såsom hälsouppgifter, ekonomisk situation för hushållet (egenbedömd), sysselsättning och utbildning.

Några exempel på specialfall som fångas i undersökningen är egenkonsumtion av livsmedel där värdet skattas för potatisen man odlar själv och utlandsköp som separeras på grov nivå. Andra specifika delar är att värdet på bostaden kommer samlas in liksom frågor om sparandet.

HUT:en jobbar med att hitta nya datakällor. Mycket data finns ute i samhället till exempel försäljningsstatistiken. Svårigheterna har varit att få in dem på individ/hushållsnivå.

Kommentarer och frågor

Fråga: Energiutgifterna, kommer det vara möjligt att se vilken typ av uppvärmning som används?

Svar: Ja, vi kommer kanske inte publicera statistik över det men det kommer finnas i mikrodata.

Fråga: Med vilken referensperiod samlas utgifterna in?

Svar: Det beror på utgifterna. För större utgifter som bilköp frågar HUT om den senaste 12 månadsperioden medan för mera återkommande köp som livsmedel ställs frågor om den senaste veckan.

Fråga: Gör man lika i alla EU-länder?

Svar: De flesta länderna ligger kvar i dagbokstänket dvs. den gamla metoden. Sverige är unika med att ha delat undersökningen i tre delar.

Fråga: Kommer det vara stora förändringar på de gamla frågorna? Hur ser jämförbarheten ut?

Svar: Fr o m 2021 kommer det vara jämförbart. Dvs. det kommer vara möjligt att jämföra HUT2026 med HUT2021.

ULF

Presentation av det övergripande innehållet i två kommande EU-gemensamma fördjupningsmoduler i Undersökningarna av levnadsförhållanden (ULF):

- Överskudsättning, konsumtion och förmögenhet, som samlas in under år 2026 och som är en fördjupningsmodul som återkommer vart sjätte år. Modulen omfattar variabler om
 - hushållens lån (antal lån, skäl till lån, summa återbetalats på lån föregående månad och långivare)
 - hushållens utgifter under en vanlig månad med avseende på mat, dryck, kollektivtrafik och privata transporter och vilken lägsta summa hushållet behöver för att klara av de nödvändiga utgifterna (som respondenten själv definierar vad de avser) en vanlig månad
 - hushållens sparande (sparar hushållet en vanlig månad eller använder hushållet besparingar för att klara utgifterna en vanlig månad eller behöver hushållet låna för att klara utgifterna en vanlig månad) och hur många månader hushållet bedömer att de skulle bibehålla samma levnadsstandard som idag utan inkomster och endast genom att använda eventuella besparingar
 - hushållens förmögenhet i termer av uppskattat värde på huvudsaklig bostad, om hushållet äger fastighet utöver huvudsaklig bostad och hur mycket hushållet har kvar att

betala på eventuellt bolån för den huvudsakliga bostaden.

- Mental hälsa, som är en New Policy Need-modul som samlas in i ULF under år 2027. Modulen omfattar variabler om
 - självskattad mental hälsa och främsta skäl till eventuell mental "ohälsa"
 - icke tillfredsställt behov av vård och främsta skäl till ej vård trots behov
 - mental hälsas påverkan på sociala aktiviteter och förvärvsarbete
 - om urvalspersonen har någon att prata med om personliga problem och hur urvalspersonen upplever sina relationer till eventuella arbetskollegor, chefer, lärare och andra kursdeltagare/studenter/elever
 - hur ofta urvalspersonen ägnar sig åt fysisk träning, förekomst av sömnproblem, antal timmar per dag som ägnas åt sociala medier, varit utsatt för "digitalt våld" samt känt sig diskriminerad.

Kommentarer och frågor

Fråga: Hur jobbar SCB med utformningen av nya frågor?

Svar: SCB försöker följa de rekommenderade frågorna som EU har tagit fram. Sen kan vi behöva anpassa dem till svenska förhållanden och detta görs tillsammans med mättekniker. Vi jobbar i grupp och vi har alltså mättekniker med oss. Vi diskuterar och bollar och använder oss också av klarspråksexperten vid behov.

Fråga: Kommer vi att ställa frågor om medicinering i ULF?

Svar: Nej, tyvärr inte i dagsläget. Men det kan finnas registeruppgifter om detta. E-hälsomyndigheten kan ha dessa uppgifter. Så det skulle alltså vara möjligt för forskare att koppla data från ULF med uppgifter om läkemedel.

Fråga: Deltar alla personer i hushållet eller en person i hushållet?

Svar: I de flesta europeiska länder intervjuas samtliga hushållsmedlemmar 16 år och äldre i SILC. Sverige och några ytterligare länder (bl a Nederländerna och Danmark) utgör ett undantag och är så kallade "selected respondent"-länder där en person i hushållet besvarar enkäten å hela hushållets vägnar.

Kommentar: Vad blir det för skillnad i undersökningen pga pandemin? Kanske kan en jämförelse med pandemiåren vara intressant att studera i ULF.

8. Regeringsuppdraget om att ta fram statistik om självförsörjande

Johan Lindberg, SCB och Patric Tirmén Finansdepartementet

Ledamoten Patric Tirmén från Finansdepartementet redovisade om bakgrunden till regeringsuppdraget om att mäta andelen självförsörjande i Sverige. Arbetet började 22/23.

I arbetet behövdes ett mått tas fram och flera olika vägval analyserades på departementet. Vilka inkomstkällor ska räknas med? Vilken inkomstgräns ska användas för att definiera självförsörjande? Hur ska inkomstgränsen justeras över tiden?

Seminarium har genomförts med SCB och forskare som har fått tycka till. Efter funderingar presenterade regeringen ett mått om självförsörjning i prop. 2023/24:100 bilaga 2.

Därefter fick SCB i uppdrag att ta fram statistik på måttet över självförsörjande och publicera statistik. Sedan april 2025 finns statistiken i SCB:s statistikdatabas.

Statistiken är baserad på administrativa data från Inkomst och taxeringsregistret och mindre delar från FASIT. Inkomstgränsen för självförsörjning har satts till tre inkomstbasbelopp, vilket 2023 motsvarar 222 900 kronor ($3 \cdot 74\,300$), dvs 18 575 kronor per månad före skatt.

Inkomstnivån ligger över nivån för ekonomiskt bistånd för ett ensamhushåll, men något under den inkomst som en individ behöver för att täcka skäligen levnadskostnader enligt Konsumentverkets beräkningar.

I princip kommer alla individer som har fyllt 20 år och arbetar heltid med kollektivavtalade löner att klassificeras som självförsörjande.

Självförsörjningsgrundande inkomst är primär löneinkomst, näringsinkomst och kapitalinkomst, men även vissa arbetsrelaterade transfereringar, samt inkomstbaserad pension. Arbetsrelaterade transfereringar avser bl.a. sjukpenning och inkomstbaserad föräldrapenning. Även Dagpenning för tjänstgöring i totalförsvaret ingår i självförsörjningsgrundande inkomst

Heltidsstuderande (minst 20 veckor på heltid) samt värnpliktiga med en självförsörjningsgrundande inkomst som understiger tre inkomstbasbelopp ingår dock inte i kategorin ej självförsörjande, utan de utgör en egen kategori.

Resultatet blir alltså tre kategorier självförsörjande, ej självförsörjande och studenter/värnpliktiga.

Tabellerna redovisades på SCB:s webbplats 10 april 2025. Tabellerna redovisas efter flera bakgrundsvariabler såsom kön, åldersgrupper och utbildningsnivå men också vistelsetid i Sverige och grund för bosättning. Det är också möjligt att ta fram statistik efter på olika geografiska indelningar som länsnivå och kommunnivå men också RegSO-nivå. Statistiken är inte officiell statistik.

Andelen självförsörjande har ökat med 5 procentenheter från 2013 till 2023, från 70 ➔ 75 procent. Andelen studenter/värnpliktiga har legat stabilt strax över 5 procent. Vilket innebär att andelen Ej självförsörjande minskat från 25 till 20 procent, i åldern 20–65 år.

Högre andel självförsörjande finns bland inrikes födda, men skillnaderna minskar över tiden.

Kommentarer och frågor

Fråga: Varför tre inkomstbasbelopp (IBB) som gräns? Varför inte två eller fyra? Vad avgjorde?

Svar: I arbetet med att ta fram måttet vägdes flera variabler samman. Genom att knyta inkomstnivån till inkomstbasbeloppet ges självförsörjningsmåttet en koppling till antalet arbetade timmar och inkomstutvecklingen. Tre inkomstbasbelopp motsvarar en inkomstnivå där de flesta arbetar minst halvtid i genomsnitt under året och därmed kan anses vara etablerade på arbetsmarknaden.

Fråga: Finns det planer att förlänga bakåt?

Svar: I dagsläget är 2013 startåret och finns det inga planer att backa ytterligare. Att backa längre bakåt kräver att relevanta variabler finns tillgängliga och detta är inte klarlagt i dagsläget.

Fråga: Går det att koppla ihop detta till hushåll?

Svar: Måttet är ett individbaserat mått, och det finns andra mått som analyserar hushållsinkomster, t.ex. ekonomisk standard. Måttet finns i FASIT.

9. Avslutning

Björn avrundade. Om någon ledamot har input till kommande möten kan man kontakta sekreterarna eller Björn.

Mötet avslutades.

Nästa möte

Preliminärt: 27 november 2025, kl 13:00-16:30.

Mötet inleds med gemensam lunch kl 11:30 för dem som vill på restaurang en kort promenad från SCB:s kontor.